

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Р. Оросова, В. Староста

Словацька Республіка, м. Кошіце, Кошицький університет ім. П.Й. Шафарика,
Україна, м.Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасний вчитель працює в умовах постійних змін, а тому має досконало володіти вмінням навчати, навчити, а також активно впроваджувати нові технології навчання. Отже, актуальним постає питання підготовки учителів, які здатні до творіння та упровадження нового, а для цього необхідно комплексно і системно вирішувати проблему підготовки майбутнього учителя, зокрема, коли студенти вивчають методи, форми і засоби навчання, які сприяють формуванню їх педагогічної майстерності [5].

Аналіз останніх досліджень свідчить, що різні аспекти проблеми щодо реалізації інноваційних підходів у процесі підготовки майбутніх фахівців (у т.ч. учителів) розкриваються у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема:

- теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних засад підготовки фахівців до комунікативної та інноваційної діяльності (М. Вакуленко, Н. Волкова, І. Зязюн, І. Єрмакова, В. Кан-Калик, І. Логінова, С. Максименко, В. Паламарчук, В. Сластьонін, І.Циркун та ін.);

- впровадження інновацій в освіті, в т.ч. у професійній освіті (С. Гончаренко, І. Дичківська, Н. Дічек, М. Кларін, В. Кремень, О. Мармаза, Н. Ничкало, В. Носков, О. Пометун, В. Химинець, J. Vajtoš, J. Dargová, M.Kireš, G. Rötling, I. Turek та ін.).

Мета даного повідомлення – висвітлення мікронавчання як інноваційного підходу формування професійних умінь студентів – майбутніх учителів в умовах Кошицького університету імені Павла Йозефа Шафарика (Словацька Республіка).

Поняття «інноваційний підхід» супроводжують ряд супутніх термінів, а саме: «педагогічна новація (новина)», «педагогічне нововведення», «педагогічна інновація», «новаторство», «інноваційна діяльність».

Погоджуємось із тлумаченням новації, запропоноване Н. Дічек, – як «локальна зміна в навчально-виховному процесі і як розроблення нових (для певного історичного періоду) навчальних методик, програм, технологій, що сприяють ефективнішому вирішенню конкретних навчально-виховних завдань, зумовлених вимогами суспільного й особистісного розвитку» [1, с. 41].

Відповідно «процес утілення новації в навчально-виховну практику» Н. Дічек характеризує як педагогічне нововведення, а педагогічну інновацію – як «ширше, узагальнююче поняття, що охоплює процес виникнення, розвитку й широкого впровадження в освітню сферу педагогічних новацій і нововведень» [1, с. 41].

Подібну думку знаходимо в [2, с. 338], де зазначено, що інновації в освіті – це «процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Слово «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації».

Дане дослідження нами проведено в Кошицькому університеті імені Павла Йозефа Шафарика, який готує вчителів для шкіл з основних навчальних предметів (біологія, географія, іноземні мови, математика, словацька мова та література, фізика, хімія та ін.) на базі двох факультетів – природничо-наукового та філософського. До їх підготовки також залучена кафедра педагогіки, яка входить у структуру філософського факультету і веде для студентів кілька педагогічних дисциплін, а у процесі проведення семінарських занять широко застосовується мікронавчання.

Мікронавчання (microteaching) – передбачає формування у студентів - майбутніх учителів уміння використовувати різні методи навчання шляхом проведення коротких виступів із наступним обговоренням студентами групи. Таким чином, даний метод спрямований на формування практичних навичок викладання у процесі підготовки вчителів [6].

Основні етапи мікронавчання, як правило, наступні:

- проведення мікронавчання (виступ студента, 10-15 хвилин);
- аналіз діяльності студента (аналіз мікронавчання, групова діяльність);
- повторне мікронавчання (виступ студента з урахуванням рекомендацій).

Даний цикл сприяє вдосконаленню підходів щодо підготовки майбутніх учителів, а також є важливим чинником формування рефлексії студентів. Це дає їм можливість:

- реалістично і об'єктивно подивитись на себе і своїх колег із позицій майбутнього учителя;
- критично аналізувати педагогічну діяльність;
- отримувати достовірну інформацію для реалізації зворотного зв'язку.

Мікронавчання призначено не тільки для формування уміння щодо застосування класичної методики викладання та відповідних процедур, але й орієнтовано на використання інтерактивних методів навчання для розвитку творчого та критичного мислення студентів. За такого підходу до підготовки майбутніх учителів проходить аналіз конкретних дій учителя, його методів навчання, способів комунікації, а також жестів, поведінки і т.п, що має місце під час уроку. Мікронавчання містить окремі деталі, конкретні мікрофакти, з яких складається якісна праця учителя, діяльність учнів. Студент фіксує факти, реальну діяльність своїх колег, а не тільки враження.

Мікронавчання у процесі вивчення курсу «Загальна дидактика» на кафедрі педагогіки Кошицького університету ім. П.Й.Шафарика, як правило, проводиться у такій наступності [3]:

1. Ознайомлення студентів щодо застосування мікронавчання на заняттях з дидактики, а саме: теоретичне пояснення сутності мікронавчання, його перебігу, умови оцінювання і т.п.

2. Вибір тем. Студенти на початку семестру обирають тему зі свого фахового предмету (початкова чи середня школа), знайомляться з навчальними основами і тематичним планом вивчення даного предмету.

3. Підбір необхідних методів, засобів та форм навчання. Попередньо на вступних семінарах студентів ознайомлюють із можливими методами та етапами навчання на прикладі обраної ними теми. Студенти проводять підбір методів навчання залежно від змісту визначеної теми свого фахового предмету, етапу її вивчення тощо.

4. Складання графіку мікрориступів. Для кожного студента визначається конкретна дата проведення мікронавчання/мікрориступу.

5. Проведення заняття. Тривалість кожного мікрориступу 10-15 хв. Заняття проходить у навчальному приміщенні, яке дає можливість реалізувати сучасні методи навчання, оскільки містить достатню кількість робочих місць (12 столів для 24 студентів), кожне з яких обладнане комп'ютерною технікою та швидкісним Інтернетом. Аудиторія містить також мультимедійний проектор, DVD, відеокамеру, інтерактивну дошку та інші технічні засоби навчання. Запис здійснюється за допомогою двох камер Sony EVI з дистанційним керуванням. Вся інформація фіксується у цифровому форматі. В приміщенні розміщені чотири мікрофони, а також є один безпроводний мікрофон для студента, який проводить заняття [4].

6. Фіксація спостережень. Студенти групи фіксують результати спостережень згідно попередньо визначеними критеріями, аби надалі сформулювати позитивні та

негативні враження щодо мікроставу свого колеги. Кожен студент на занятті отримує таблицю, що містить критерії для оцінки мікроставу студента-доповідача, і в яку він вносить результати спостережень та відповідні бали.

7. Аналіз проведеного заняття (мікроставу). На цьому етапі проводиться аналіз і оцінка діяльності студента групою, вказуються досягнення та недоліки мікроставу, шляхи їх усунення. У процесі групової діяльності використовують інтерактивні методи навчання. Студентів націлюють, що критика має бути тільки конструктивною. У процесі аналізу діяльності студента використовується також наявна техніка (DVD, CD, відео, магнітофон), яка дає можливість виявити всі деталі у процесі навчання, оцінити ефективність використаних методів. Таким чином, аналіз мікронавчання базується на обговоренні фактів, а не тільки вражень і думок, що відносить його до наукового методу, як і інші методи досліджень у педагогіці [7].

8. Коригування (корекція) діяльності. Студент проводить повторне мікронавчання чи його окремі елементи з урахуванням висловлених рекомендацій.

За результатами анонімного анкетування 158 студентів встановлено, що мікронавчання оцінюють дуже позитивно – 40,51 % опитаних; позитивно – 33,54 %; нейтрально – 14,56 %; скоріше негативно – 9,49 %; негативно – 1,9 %.

Таким чином, переважна більшість студентів (74,05 %) засвідчує ефективність мікронавчання, оскільки такий інноваційний підхід сприяє суттєвому покращенню підготовки студентів до їх майбутньої педагогічної діяльності.

Література:

1. Дічек Н. Педагогічне новаторство як історико-педагогічна проблема: підходи до вивчення / Н. Дічек // Рідна школа. – 2009. – № 10. – С. 40-44.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [головний ред. В.Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Bajtoš J. Mikrovučovanie v pregraduálnej príprave učiteľov / J. Bajtoš, R. Orosová. – Košice: UPJŠ, 2011. – 86 s.
4. Kireš M. Videokonferenčný systém EVO a jeho využitie pri mikroedukatívnych analýzach / M. Kireš, L. Šnajder, R. Adámek. In: SCO 2009: Sharable Content Objects: 6. ročník konference o elektronické podpoře výuky: 16-17 jún 2009, Brno. – Brno: Masarykova univerzita, 2009. – S. 233-237.
5. Orosová, R.: Pregradual preparation of students in relation to psycho-didactic competencies / R. Orosová. – In: Modern achievements of science and education. XHY, Khmel'nitsky, 2009. – S. 139-141.
6. Turek I. Didaktika / I. Turek. – Bratislava: Iura Edition, 2010. – 598 s.
7. Zelina M. Kvalita školy a mikrovučovacie analýzy / M. Zelina. – Bratislava: OG – Vydavateľstvo Poľana, 2006. – 148 s.

Надійшло до редакції 27.03.2013 року

